

Verkenning Nationale Autoriteit Interoperabiliteit

vanuit de verordening Interoperabel Europa of 'Interoperable Europe Act'

Van Martin Eikenboom, Xander van der Linde, Shane Arjun Sharma, Kris Soebhag
Versie 1.0
Datum 31-10-2024

Inhoudsopgave	
Managementsamenvatting	3
1. Inleiding	5
2. De Verordening Interoperabel Europa (VIE)	6
2.1. Geschiedenis Interoperabel Europa	6
2.2. Rechtsbasis VIE	7
2.3. Reikwijdte VIE	7
3. Governance interoperabiliteit Europa	10
3.1. Noodzaak Europese governance voor grensoverschrijdende interoperabiliteit	10
3.2. De Europese governancestructuur in beeld	10
4. Governance Interoperabiliteit Nederland	15
4.1. Bevoegdheden NAI	15
4.2. Positionering NAI	16
4.3. Operationele taken	19
5. Aanbevelingen	24
Bijlage I	25
Lijst van personen en hun organisaties.	25

Managementsamenvatting

Op 11 april 2024 is de Europese Verordening Interoperabel Europa (VIE) of 'Interoperable Europe Act' in werking getreden. Deze Europese verordening draagt bij aan het doel om de samenwerking en digitale uitwisseling tussen overheidsorganisaties voor publieke dienstverlening in de hele EU te verbeteren.

Vanuit een Europees perspectief ziet de Europese Commissie (EC, of hierna: Commissie) namelijk een breed scala aan digitale ontwikkelingen die nog niet op elkaar zijn afgestemd. De Commissie werkt sinds de jaren negentig aan plannen en maatregelen voor interoperabiliteit om grensoverschrijdende dienstverlening en samenwerking tussen de digitale systemen van de lidstaten te verbeteren. Al het werk levert veel te weinig voortgang op en dit vraagt erom om een einde te maken aan de versnippering in het interoperabiliteitslandschap en ingrijpen met wetgeving.

De Verordening Interoperabel Europa omvat een Europese governancestructuur voor Interoperabiliteit en diverse verplichtingen voor de Europese lidstaten, waaronder Nederland. Een belangrijke verplichting is de oprichting van een Nationale Autoriteit Interoperabiliteit (NAI), die vanaf 12 januari 2025 operationeel moet zijn.

Binnen Nederland is de implementatie van de VIE en formeel de rol van de NAI, belegd bij de Directie Digitale Overheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft ICTU een verkenning uitgevoerd naar de positionering, taken en verantwoordelijkheden van de Nationale Autoriteit Interoperabiliteit binnen de bestaande governance van de Nederlandse digitale overheid.

Aanbevelingen op basis van de verkenning voor de benaderingswijze, positionering en ondersteuning van de NAI.

Benaderingswijze

1. Kies voor een vrijblijvend karakter van de NAI, met **nadruk op eigen verantwoordelijkheid**.
2. Positioneer de NAI kleinschalig binnen een bestaande organisatie en laat het **via een groeimodel evolueren**, met een klankbordgroep om de NAI te voeden.
3. Heb aandacht voor **bemensing** en financiën.

Positionering

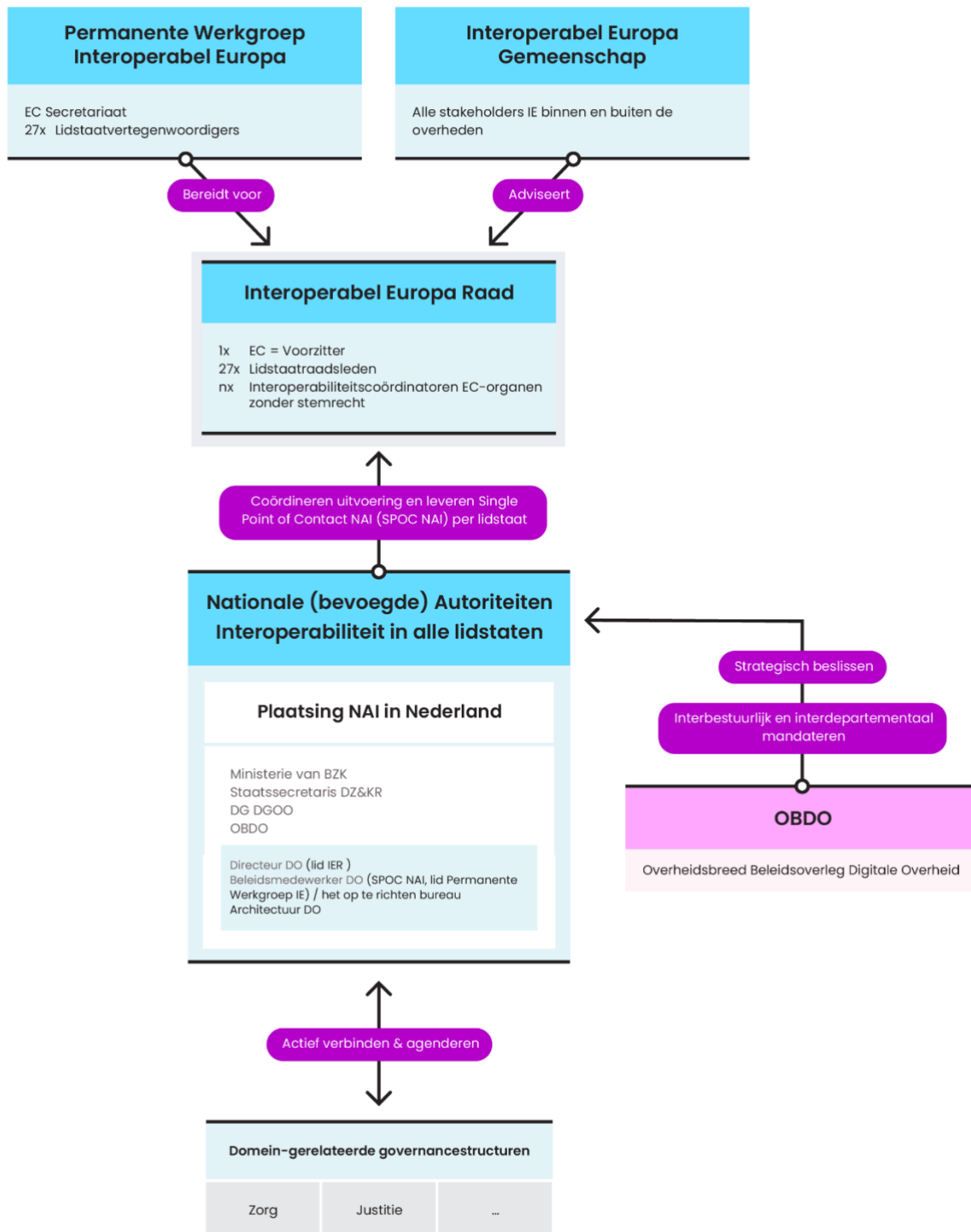
4. Kies voor het **OBDO** als meest geschikte gremium om materieel (dat wil zeggen **inhoudelijk richtingbepalend**) als NAI te fungeren namens de Directeur digitale overheid (formele NAI).
5. Beleg de uitvoering op operationeel niveau en de invulling van de Nederlandse vertegenwoordiging bij het ambtelijk apparaat van de **Directie Digitale Overheid**.
6. Zorg daarnaast voor een sterke verbinding en een **goed functionerend knooppunt van expertise** binnen de gekozen inrichting onder het OBDO in verbinding met het Forum Standaardisatie.

Ondersteuning

7. Breng de **uitvoering vanuit de verschillende domeinen** meer structureel in contact en gesprek met elkaar, leer bij het opzetten van die community van de ervaringen die zijn opgedaan in het bureau van de Nationaal Coördinator SDG.

8. Initieer een krachtige community van relevante stakeholders met een vaste coördinator en faciliteer kennisuitwisseling via een online platform en zorg ervoor dat het **economisch markt-perspectief en innovatie** (GovTech) hier ook een plek aan tafel krijgen.
9. Neem actief deel in de voorhoede in Europa in initiatieven en samenwerkingsconsortia met andere lidstaten om de **Nederlandse invloed in de uitvoering en op EU beleidsdomeinen** te vergroten. Zorg daarbij steeds voor een duidelijke verbinding met de NAI.

Figuur van de Europese governancestructuur in de Nederlandse situatie:

1. Inleiding

Op 11 april 2024 is de Europese **Verordening Interoperabel Europa (hierna: VIE¹)** in werking getreden². Deze Europese verordening heeft als doel om de samenwerking en digitale uitwisseling tussen overheidsorganisaties in de hele EU te verbeteren. Om dit doel te bereiken is de VIE erop gericht een volwassen netwerk van onderling verbonden digitale overheidsdiensten tot stand te brengen, waarmee de digitale transformatie van de overheidssector in de Europese Unie (hierna: EU) wordt versneld. Dit wordt bereikt door de governancestructuur in te richten om overeenstemming te bereiken over gedeelde interoperabiliteitsoplossingen, zoals kaders, open specificaties, open normen, toepassingen, en/of richtsnoeren.

De VIE omvat een governancestructuur, governancemechanismen en diverse verplichtingen voor de EU-lidstaten (hierna: lidstaten), waaronder Nederland. Een belangrijke verplichting is de oprichting van een **Nationale Autoriteit Interoperabiliteit (hierna: NAI)**, die vanaf 12 januari 2025 operationeel moet zijn. De NAI zal deel uitmaken van de Europese governancestructuur, waartoe ook de op te richten Interoperabel Europa Raad behoort. Deze raad zal bestaan uit vertegenwoordigers van de lidstaten, de Europese Commissie, het Europees Comité van de Regio's, het Agentschap van de EU voor cyberbeveiliging, en het Europees kenniscentrum voor cyberbeveiliging, dat als waarnemer zal optreden. Naast de governance structuur bevat de VIE ook allerlei governance-mechanismen

In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft ICTU een verkenning uitgevoerd naar de positionering, taken en verantwoordelijkheden van de NAI binnen de bestaande governance van de Nederlandse digitale overheid. Hiervoor is bureauonderzoek uitgevoerd en zijn gesprekken gevoerd met relevante en betrokken stakeholders, zoals vertegenwoordigers van ministeries, uitvoeringsorganisaties vanuit de Manifestgroep, Forum Standaardisatie, Bureau Nationaal Coördinator Single Digital Gateway (bNC SDG) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Dit document beschrijft de resultaten van de verkenning. Het begint met de beschrijving van de VIE (hoofdstuk 2), gevolgd door de beschrijving van de beoogde Europese governance hierbij (hoofdstuk 3). Op basis van deze beschrijvingen worden de positionering, taken en verantwoordelijkheden van de NAI in de context van de bestaande governance van de Nederlandse digitale overheid (hoofdstuk 4) geplaatst en getoetst met bestaande casuïstiek. Op basis van alle verwerkte inzichten worden conclusies en aanbevelingen gegeven voor de invulling van de NAI in Nederland (hoofdstuk 5).

---

¹ De Engelse benaming Interoperable Europe Act of IEA zie je ook veel gebruikt worden.

² Persbericht van de EC, link: <https://joinup.ec.europa.eu/interoperable-europe/news/interoperable-europe-act-enters-force>

NB: Verschillende data uit de procedure: datum van ondertekening (13 maart 2024), publicatiedatum (22 maart 2024) en datum van in-werking-treden (20 dagen na publicatie: 11 april 2024).

2. De Verordening Interoperabel Europa (VIE)

Vanuit een Europees perspectief ziet de Europese Commissie (hierna: Commissie) een breed scala aan digitale ontwikkelingen die nog niet op elkaar zijn afgestemd. De Commissie werkt sinds de jaren negentig aan plannen en maatregelen voor interoperabiliteit om grensoverschrijdende dienstverlening en samenwerking tussen de digitale systemen van de lidstaten te verbeteren. Al het werk levert veel te weinig voortgang op en dit vraagt erom om een einde te maken aan de versnippering in het interoperabiliteitslandschap en ingrijpen met wetgeving.

Interoperabiliteit is in de VIE gedefinieerd als **“het vermogen van entiteiten van de Unie en openbare lichamen van de lidstaten om grensoverschrijdend met elkaar te interageren door gegevens, informatie en kennis uit te wisselen via digitale processen in overeenstemming met de juridische, organisatorische, semantische en technische eisen met betrekking tot dergelijke grensoverschrijdende interactie”**.

Over de diensten waarover het gaat zegt de VIE in de overwegingen:

“Trans-Europese digitale overheidsdiensten zijn digitale diensten die door entiteiten van de Unie of openbare lichamen aan elkaar of aan natuurlijke of rechtspersonen in de Unie worden verleend en interactie vereisen over de grenzen van de lidstaten heen, tussen entiteiten van de Unie of tussen entiteiten van de Unie en openbare lichamen, door middel van hun netwerk- en informatiesystemen. “

“Voorbeelden van trans-Europese digitale overheidsdiensten zijn diensten die, door middel van grensoverschrijdende gegevensuitwisseling voorzien in de wederzijdse erkenning van academische diploma's of beroepskwalificaties, de uitwisseling van voertuiggegevens met het oog op verkeersveiligheid, toegang tot sociale zekerheids- en gezondheidsgegevens, met inbegrip van pandemie- en vaccinatiecificaten, de toegang tot één-loketsystemen, de uitwisseling van informatie met betrekking tot belastingen, douane, accreditatie voor openbare aanbestedingen, digitale rijbewijzen of handelsregisters, en in het algemeen alle diensten die het eenmaligheidsbeginsel toepassen voor de toegang tot en de uitwisseling van grensoverschrijdende gegevens.”

2.1. Geschiedenis Interoperabel Europa

Het begon met de lancering van het [“Interoperable Delivery of European eGovernment Services to public Administrations, Businesses, and Citizens”](#) (IDABC) in 1999, dat gericht was op het ondersteunen van grensoverschrijdende e-overheidsdiensten.

In 2010, voortbouwend op een eerste versie uit 2004, introduceerde de Commissie het [Europees Interoperabiliteitskader](#) (EIF), dat richtlijnen bood voor het ontwikkelen van interoperabele digitale diensten binnen de EU. Dit kader werd in 2017 herzien en uitgebreid om beter in te spelen op de toenemende digitalisering en de noodzaak voor gestandaardiseerde samenwerking tussen lidstaten.

Parallel hieraan heeft de Commissie in latere jaren ook andere initiatieven ontwikkeld vanuit Europees gesubsidieerde samenwerking met diverse overheidssectoren in de lidstaten: de zogenaamde Large Scale Pilots. De resultaten hiervan zijn samengebracht onder het [“Connecting Europe Facility”](#) (CEF) programma dat gericht is op het verder bevorderen van standaardisatie en interoperabiliteit binnen de EU. Daaruit zijn de Europese “Building Blocks” en de “common Digital Service Infrastructures” voortgekomen, die na CEF zijn ondergebracht in en gefinancierd worden vanuit het huidige omvattende [“Digital Europe Programme”](#).

Hoewel deze ontwikkelingen belangrijke fundamenten legden voor het creëren van gemeenschappelijke digitale diensten, blijft er veel fragmentatie bestaan. In relatie tot andere beleidsontwikkelingen, zoals de European Data Strategy (met onder andere de Data Governance Act en Data Act) en de Europese behoefte aan grotere autonomie en onafhankelijkheid van buiten-Europese technologiebedrijven (met onder andere de Digital Markets Act en Digital Service Act), heeft de Commissie de VIE geïnitieerd.

2.2. Rechtsbasis VIE

De VIE bouwt voort op de eerdere initiatieven, zoals het EIF, en streeft naar een meer dwingende, gecoördineerde en geïntegreerde aanpak om de digitale transformatie van de publieke sector in de EU te versnellen en te versterken. Er is daarom gekozen voor de vorm van een verordening, een wettelijk verplichtend kader met rechtstreekse werking.

Omdat de VIE een dieperliggend probleem adresseert en wil oplossen, heeft deze verordening een andere rechtsbasis dan andere digitaliseringsverordeningen van de EU. Deze specifieke rechtsbasis biedt de Commissie meer ruimte om samenhang te bevorderen en interoperabiliteit af te dwingen bij grensoverschrijdende overheidsdiensten.

Veel EU-verordeningen die de digitalisering beïnvloeden en bijdragen aan de harmonisatie van wet- en regelgeving binnen de interne markt, baseren zich op artikel 114 van het Verdrag betreffende de werking van de EU (VWEU). In het geval van de VIE was dat echter niet mogelijk³. Hierdoor is gekozen voor artikel 172 VWEU, dat deel uitmaakt van de titel Trans-Europese Netwerken (Arrest C-22/96 van 28 mei 1998). De titel Trans-Europese Netwerken richt zich traditioneel op de ontwikkeling en harmonisering van netwerken voor vervoer, energie en telecommunicatie. Met de VIE wordt hieraan een nieuwe dimensie toegevoegd: trans-Europese digitale overheidsdiensten. Dit illustreert het bredere ambitieniveau en de impact van de verordening.

2.3. Reikwijdte VIE

De VIE definieert grensoverschrijdende interoperabiliteit als het vermogen van entiteiten van de EU⁴ en openbare lichamen van de lidstaten om over grenzen heen met elkaar te interacteren door middel van het delen van data, informatie en kennis via digitale processen, in overeenstemming met de juridische, organisatorische, semantische en technische vereisten die van toepassing zijn op dergelijke grensoverschrijdende interactie.

Wie?

Deze verordening richt zich specifiek tot entiteiten van de EU en publieke organisaties (en hun ketenpartners) binnen de lidstaten die betrokken zijn bij het reguleren, aanbieden, beheren of uitvoeren van trans-Europese digitale overheidsdiensten⁵. Dit omvat:

- Het Europees Parlement, de Europese Commissie en andere EU-agentschappen.
- Nationale en decentrale overheden, zoals gemeentelijke, provinciale en regionale overheidsinstanties binnen de lidstaten.

---

³ In het [Arrest C-22/96](#) van 28 mei 1998 is dit nader gepreciseerd.

⁴ Entiteiten van de Europese Unie: instellingen, organen, bureaus en instanties van de Unie die zijn opgericht bij of krachtens het VEU, het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie of het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie.

⁵ Artikel 2 lid 2 VIE.

- Publieke en semipublieke instellingen binnen de lidstaten, waaronder ZBO's, agentschappen, onderwijsinstellingen, gezondheidszorgorganisaties en andere door de overheid gefinancierde entiteiten.

Wat?

Grensoverschrijdende interoperabiliteit wordt niet alleen beschouwd als een semantische en technische aangelegenheid; het vereist ook maatregelen en richtsnoeren die samenwerking op verschillende gebieden bevorderen om coördinatie en harmonisatie te waarborgen. Dit omvat onder meer:

- Het zorgen voor doeltreffende coördinatie tussen publieke organisaties op alle overheidsniveaus bij het verlenen van overheidsdiensten (organisatorische interoperabiliteit).
- Het leveren van waarborgen om te voorkomen dat de rechtskaders waaronder verschillende organisaties actief zijn, de naadloze publieke dienstverlening tussen en binnen de lidstaten belemmeren (juridische interoperabiliteit).

Waarover?

Grensoverschrijdende interactie verwijst naar de samenwerking en communicatie tussen de publieke organisaties van de lidstaten, die nodig is om digitale publieke diensten te leveren over de nationale grenzen heen. Dit omvat onder meer:

- Het delen van gegevens tussen nationale registers, bijvoorbeeld voor burgers die in een andere lidstaat wonen of werken.
- Het coördineren van grensoverschrijdende noodhulpdiensten of gezondheidszorgsystemen.
- Het mogelijk maken van grensoverschrijdende elektronische identificatie en authenticatie voor toegang tot publieke diensten.

Hoe?

De VIE houdt zich aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit, wat betekent dat de verplichtingen niet verder gaan dan wat nodig is om de doelstellingen te bereiken en dat de EU alleen optreedt waar de lidstaten dit niet effectief kunnen doen. Toch is EU-interventie onvermijdelijk geworden bij de grensoverschrijdende onderwerpen doordat geen of te weinig vooruitgang wordt geboekt, waardoor het zwaartepunt van de regie verschuift van nationaal naar Europees niveau.

Hiervoor introduceert de VIE een governancestructuur, waarin de lidstaten worden verplicht nationale coördinatiemechanismen te implementeren. Lidstaten moeten hiervoor onder meer een NAI oprichten, die, zoals eerder vermeld, vanaf 12 januari 2025 operationeel moet zijn. De NAI zal fungeren als de spil en "single point of contact" voor de publieke organisaties van de lidstaat en binnen de (EU-)governancestructuur.

De verordening introduceert hiermee een samenwerkingsmechanisme dat de publieke organisaties uit verschillende sectoren van de lidstaat in staat moet stellen hun acties op EU-niveau te coördineren. Dit samenwerkingsmechanisme bouwt voort op bestaande kaders en interoperabiliteitsoplossingen die de afgelopen jaren in verschillende lidstaten, Europese gremia en sectoren zijn ontwikkeld en deels al zijn uitgevoerd, zoals het EIF. Andere

voorbeelden in Nederland zijn bijvoorbeeld het bureau van de Nationaal Coördinator SDG (bNC SDG) en de governance daarvan, inclusief de samenwerking rondom het "Once-Only Principle Technical System" (OOTS) en het (her)gebruik van de ISA² oplossingen zoals de Core Vocabularies Public Services in Nederland. In het volgende hoofdstuk wordt de Europese governancestructuur met daarin de NAI beschreven.

3. Governance interoperabiliteit Europa

De VIE voorziet in een nieuw wettelijk samenwerkingskader voor interoperabiliteit tussen overheidsdiensten van de lidstaten en de EU-entiteiten. De verordening omvat daarvoor als belangrijkste onderdeel een governancestructuur, die overheidsdiensten op alle niveaus en sectoren alsook particuliere stakeholders moet samen laten werken.⁶

3.1. Noodzaak Europese governance voor grensoverschrijdende interoperabiliteit

De belangrijkste oorzaken van de beperkte interoperabiliteit zijn de inefficiëntie van de huidige bestuurlijke inspanningen gericht op interoperabiliteit en de beperkte coördinatie en samenwerking op het gebied van interoperabiliteitsinspanningen. Deze beperkte samenwerking speelt op alle niveaus: nationaal (binnen de lidstaten), interstatelijk (tussen de lidstaten) en communautair niveau (op het niveau van de EU en de Commissie).

Grensoverschrijdende interoperabiliteit wordt niet alleen bevorderd door de invoering van gecentraliseerde digitale infrastructuren in lidstaten. Tegelijk is een gedecentraliseerde aanpak vereist. Dit houdt in dat er grensoverschrijdend vertrouwen moet zijn tussen overheidsdiensten, opdat gegevens ook tussen centrale en decentrale overheden in alle lidstaten kunnen worden uitgewisseld zonder telkens daarbij nationale knooppunten te moeten betrekken.⁷

Dit vormt de noodzaak om een Europese governancestructuur voor grensoverschrijdende interoperabiliteit (hierna: Europese governancestructuur) te creëren.

3.2. De Europese governancestructuur in beeld

De VIE biedt een kader voor de governance op verschillende niveaus. In de "Interoperabel Europa-raad" stellen de vertegenwoordigers van de lidstaten, vertegenwoordigers van de Commissie en die van de Committees de strategische doelstellingen vast. In deze raad bereiken zij overeenstemming over maatregelen waarmee de grensoverschrijdende interoperabiliteit van hun netwerk- en informatiesystemen voor de digitale overheidsdiensten kan worden gewaarborgd.

De raad wordt ondersteund door de "Interoperabel Europa Gemeenschap", die ervoor zorgt dat een bredere groep belanghebbenden bij het proces wordt betrokken. Ook houdt deze gemeenschap zich bezig met de operationalisering van taken in verband met de uitvoering van de verordening.

Om ervoor te zorgen dat lidstaten bijdragen aan de uitvoering van de verordening, is er tot slot een grote rol weggelegd voor de Interoperabiliteitscoördinatoren voor entiteiten van de EU.

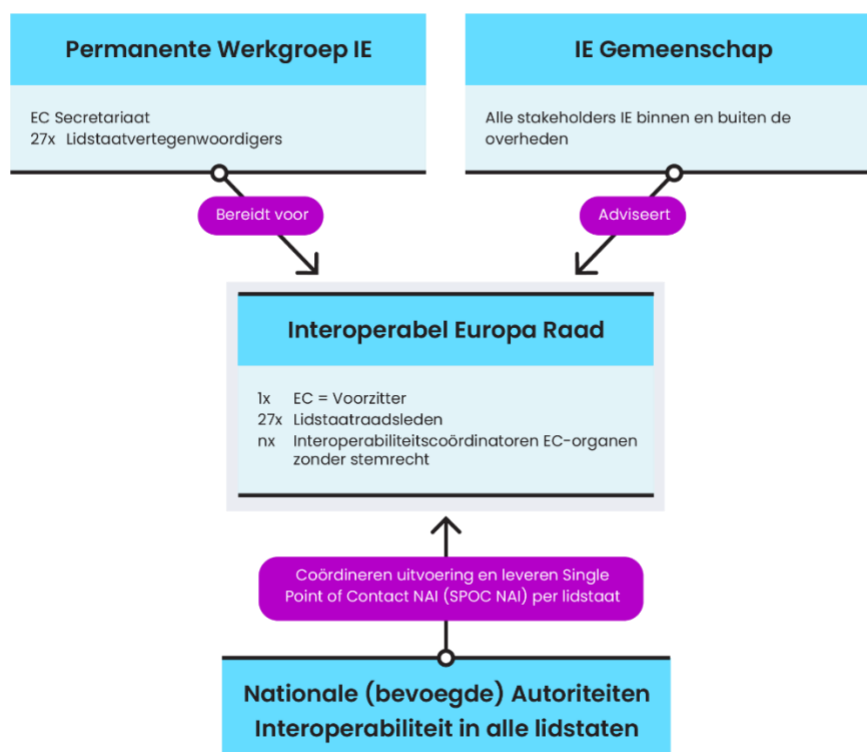
In een schematisch overzicht ziet dit er als volgt uit:

---

⁶ BNC-fiche Interoperable Europe Act - Kamerstukken II, 2022/23, 22 112, nr. 3595.

Link: <https://zoek.officiëlebezoekingen.nl/kst-22112-3595.html>

⁷ VIE overweging 12.

Figuur 1. De onderdelen van de Europese Interoperabiliteits-governance

Nu volgt een uitgebreidere toelichting en beschrijving van de hierboven genoemde actoren in de Europese governancestructuur.

Interoperabel Europa-raad⁸

In de Europese governancestructuur is de Interoperabel Europa-raad het centraal orgaan dat voorstellen aan de Commissie voorlegt. Het eerste lid van artikel 15 van de VIE geeft aan dat de strategische samenwerking en adviesverstrekking over de toepassing van deze verordening wordt gefaciliteerd door de raad.

De raad bestaat uit één vertegenwoordiger per lidstaat en één vertegenwoordiger van de Commissie die voorzitter is.⁹ Daarnaast zitten er Interoperabiliteitscoördinatoren van agentschappen van de Europese Commissie zonder stemrecht in de Interoperabel Europa Board. Wat besluitvorming betreft, besluit de raad en stellen de leden van de raad alles in het werk om besluiten bij consensus te nemen. Wanneer er toch gestemd wordt, wordt de uitslag van de stemming bepaald bij gewone meerderheid van de leden van de raad. Leden die tegen een voorstel stemmen of zich onthouden van stemmen, hebben het recht een document met een samenvatting van de redenen voor hun afwijkend standpunt¹⁰ aan de adviezen, aanbevelingen of verslagen te laten hechten.¹¹

⁸ Artikel 15 VIE.

⁹ Artikel 15 lid 2 VIE.

¹⁰ Dissenting opinion. Dit laat onverlet dat het besluit vanaf dat moment vaststaat.

¹¹ Artikel 15 lid 4 VIE.

Vanwege de impact dat een besluit kan hebben, is deze keuze opmerkelijk. Het is goed denkbaar dat bij bepaalde besluiten een gekwalificeerde meerderheid of eenparigheid van stemmen (unanimiteit) meer passend kunnen zijn. Dit onderstreept eens te meer het belang en het gewicht van de rol van de Nationaal Autoriteit Interoperabiliteit.

De Interoperabel Europa Raad wordt voorbereidt binnen een Permanente Werkgroep Interoperabel Europa (IE), waarin naast de Commissie vanuit elke lidstaat een vertegenwoordiger deelneemt. De Commissie vervult het secretariaat van de Permanente Werkgroep.

Interoperabel Europa-gemeenschap¹²

Voor het nemen van wijze besluiten door deze raad is deskundig advies en expertise onmisbaar. Om deze expertise en betrokkenheid te waarborgen, is de Interoperabel Europa-gemeenschap geïntroduceerd. De implementatie van interoperabiliteit vereist namelijk de betrokkenheid van actoren die actief zijn op alle niveaus en sectoren binnen de EU en de lidstaten, die beschikken over de benodigde expertise en kunnen bijdragen aan de besluitvorming over oplossingen en technische specificaties.

Deze Interoperabel Europa gemeenschap bestaat uit een brede waaier van publieke en private stakeholders, waaronder academici, vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven en de diverse overheden. Deze **gemeenschap of community** vormt de 'operationele laag' binnen de Europese governancestructuur. De community vormt de verbinding met de praktijk op een manier die consistent en efficiënt is en gebaseerd op de feitelijke behoeften en praktijken bij de uitvoering. Uitvoering op alle niveau's van de Commissie, de lidstaten, regio's en lokale gemeenschappen. De gedachte hierachter is dat deze combinatie een synergetische samenwerking op strategisch en operationeel niveau doet ontstaan. ¹³

*Volgens de EC-impactanalyse¹⁴ van deze verordening werd deze strategische laag echt hoog binnen het staatsbestel opgehangen, en de Interoperabel Europa Raad gevormd door **politieke leiders** die verantwoordelijk zijn voor de digitale transformatie van de lidstaten. Er werd toen ook als alternatief geopperd om de centrale CIO's van de lidstaten als leden van de Interoperabel Europa-raad te benoemen. Uiteindelijk is dit vrij gelaten aan de lidstaten, maar geeft iets aan over het ambitieniveau van de Commissie met deze Interoperabel Europe Raad.*

Nationaal bevoegde autoriteit(en)¹⁵

De verordening kent naast de algemene taken en verantwoordelijkheden van de Interoperabel Europa-gemeenschap, waarin vertegenwoordigers van de lidstaten een rol spelen, ook specifieke verplichtingen voor de lidstaten.

Iedere lidstaat is verplicht¹⁶:

- Een (of meer) nationale bevoegde autoriteit(en) aan te wijzen;

---

¹² Artikel 16 VIE.

¹³ co-led by the Member States governments' leaders of digital transformation with the support the European Commission, Impact Assessment, p. 100.

¹⁴ 'Impact Assessment Report - Interoperable Europe Act' van november 2022.
Link: https://commission.europa.eu/document/download/a1ecd1d3-a578-458b-a26e-778613f29486_en?filename=Impact_Assessment_Report_-_Interoperable_Europe_Act

¹⁵ Artikel 17 VIE.

¹⁶ Vertaling IA

- Maatregelen te implementeren die de governance waarborgen;
- Door de EU gefinancierde interoperabiliteitsmiddelen en in ontwikkeling zijnde referenties te publiceren;
- De toepassing en het delen van interoperabiliteitsoplossingen te bevorderen;
- Een Single point of contact voor de Europese Commissie aan te wijzen.

Elke lidstaat wijst één of meer bevoegde autoriteiten aan die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van (delen van) deze verordening.¹⁷ Daarbij benoemen de lidstaten onder deze bevoegde autoriteiten één **single point of contact** aan.

Deze bevoegde autoriteit, de NAI, heeft de volgende taken¹⁸:

- Coördineren van alle vraagstukken in verband met deze verordening binnen de lidstaat;
- Ondersteunen van openbare lichamen in de lidstaat bij het opzetten of aanpassen van processen voor interoperabiliteitsbeoordelingen;
- Bevorderen van het delen en hergebruiken van interoperabiliteitsoplossingen via het Interoperabel Europa-portaal of andere relevante portalen;
- Bijdragen van land-specifieke kennis aan het Interoperabel Europa-portaal;
- Coördineren en aanmoedigen van de actieve betrokkenheid van een breed scala aan nationale, regionale en lokale entiteiten bij de projecten zoals bedoeld in artikel 9, ter ondersteuning van de beleidsuitvoering, en bij de innovatieve maatregelen genoemd in artikel 10 en volgende;
- Ondersteunen van openbare lichamen in de lidstaat bij de samenwerking met hun tegenhangers in andere lidstaten met betrekking tot onderwerpen die onder deze verordening vallen.

Vanwege het belang van toezicht en coördinatie in de governance hebben de lidstaten daarnaast de volgende verplichtingen:

- Elke lidstaat stelt de Commissie onverwijld in kennis van de aanwijzing van zijn *Single Point of Contact* en eventuele latere wijzigingen daarvan;
- Elke lidstaat brengt de Commissie op de hoogte van de overige nationale autoriteiten die betrokken zijn bij het **toezicht op het interoperabiliteitsbeleid**;
- Elke lidstaat maakt de aanwijzing van zijn *Single Point of Contact* openbaar. De Commissie publiceert de lijst van de aangewezen contactpunten.

Interoperabiliteitscoördinatoren¹⁹

Naast de nationale autoriteiten en het single point of contact spelen ook interoperabiliteitscoördinatoren een cruciale rol in de uitvoering van deze verordening. Alle overheidsinstellingen, organen en agentschappen van de Unie (de entiteiten van de EU) die netwerk- en informatiesystemen aanbieden of beheren waarmee overheidsdiensten elektronisch kunnen worden geleverd of beheerd, wijzen een interoperabiliteitscoördinator aan. Deze coördinator staat onder toezicht van het hoogste managementniveau binnen zijn of haar organisatie en draagt bij aan de naleving van de verordening. Hiermee wordt gewaarborgd dat overal binnen de Commissie ook aan de uitvoering van deze verordening wordt bijgedragen.

---

¹⁷ Artikel 17 lid 1 VIE.

¹⁸ Artikel 17 lid 2 VIE.

¹⁹ Artikel 18 VIE.

Om vast te stellen of de lidstaten voldoen aan de voor hen geldende verplichtingen, ondersteunen de coördinatoren betrokkenen bij het opzetten of aanpassen van hun processen en bij de interoperabiliteitsbeoordelingen. Interoperabiliteitscoördinatoren kunnen daarbij optreden als liaison tussen de EU en de lidstaten, om de doelstellingen van de verordening te verwezenlijken.

Nu het beeld geschetst is hoe de governancestructuur op Europees niveau functioneert, is de volgende stap om in het volgende hoofdstuk de verbinding te onderzoeken tussen deze structuur en de huidige en toekomstige inrichting van governance in de concrete Nederlandse situatie.

4. Governance Interoperabiliteit Nederland

Iedere lidstaat is verantwoordelijk voor het opzetten van de nodige samenwerkingsstructuren tussen alle nationale autoriteiten die betrokken zijn bij de uitvoering van deze verordening. Daarnaast moet elke lidstaat één of meer bevoegde autoriteiten aanwijzen die verantwoordelijk zijn voor de sturing en coördinatie van de toepassing van deze verordening. Dit kan een reeds bestaande autoriteit zijn. De lidstaat moet er daarnaast voor zorgen dat deze bevoegde autoriteit voldoende bevoegdheden en middelen heeft om haar taken op doeltreffende wijze uit te voeren. Verder wordt van elke lidstaat verwacht dat zij meewerkt aan de publicatie van hun (software) oplossingen om grensoverschrijdende gegevensuitwisseling te vergemakkelijken, en dat elke overheid de gepubliceerde oplossingen van andere lidstaten kan gebruiken. De Commissie biedt hierbij meerdere maatregelen voor kennisuitwisseling én om oplossingen voor interoperabiliteit te delen en te testen.

Het kabinet acht de voorgestelde governance, waarbij een nationaal bevoegde autoriteit wordt aangewezen, een geschikte aanpak²⁰. Binnen Nederland is de implementatie van de VIE en de formele rol van NAI, belegd bij de Directie Digitale Overheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties²¹.

4.1. Bevoegdheden NAI

Ten aanzien van de bevoegdheden van de NAI zijn er verschillende modellen te onderscheiden. In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de uiterste varianten, te weten een Autoriteit met **dwingende** en bindende bevoegdheden of **met vrijblijvende en** richtinggevende **bevoegdheden**, waarbij de nadruk ligt op eigen verantwoordelijkheid. Vanzelfsprekend zijn ook allerlei tussenvarianten te bedenken.

In een dwingend model krijgt de NAI **dwingende bevoegdheden** en daarmee doorzettingsmacht om op het gebied van interoperabiliteit specifieke zaken te bereiken. Dit zou vergelijkbaar kunnen zijn met de bevoegdheden van het Adviescollege-ICT (AC-ICT) bij het inschatten van risico's en slaagkansen van ICT-projecten, of de rol van de Autoriteit Persoonsgegevens bij de naleving AVG.

Aan de andere kant van het spectrum ligt een model waarin de NAI veel **meer vrijblijvende bevoegdheden heeft**, waarbij een beroep wordt gedaan op de eigen verantwoordelijkheden van de andere departementen en de uitvoeringsorganisaties en medeoverheden. Voorbeelden hiervan zijn het Forum Standaardisatie (met het principe van "Pas toe of leg uit") en de NORA (als Kennisplatform en Community).

Gezien het feit dat zowel de Commissie op beleidsniveau als alle lidstaten op implementatieniveau, net als Nederland, nog in een wat zoekende beginfase van invoering

---

²⁰ BNC-fiche Interoperable Europe Act - Kamerstukken II, 2022/23, 22 112, nr. 3595, p. 9.

Link: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-22112-3595.html>

²¹ Kamerbrief Stass BZK 20 oktober 2023

Link: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/10/20/kamerbrief-over-selectiecriteria-voor-de-nationaal-bevoegde-autoriteit-verordening-interoperabel-europa>

verkeren²², denken wij dat een vrijblijvend model voorlopig de beste keuze is. Afhankelijk van de toekomstige ontwikkelingen in Europa en Nederland vorm krijgen, kunnen in de toekomst deze keuzes worden bijgesteld.

Daarnaast zal de NAI over voldoende **financiële middelen** moeten beschikken, vooral voor apparaat- en stimuleringskosten. Aangezien er nog geen definitieve beslissingen over de inrichting zijn genomen, valt er op dit moment over de benodigde financiële middelen weinig concreet te zeggen. Bovendien valt het buiten de scope van deze verkenning om hier nu verder op in te gaan. Wel is het goed om voldoende aandacht aan dit aspect te geven in de financiële cyclus en tijdig budgettaire ruimte in de diverse relevante begrotingen te reserveren. Dit is relevant zowel op centraal niveau rondom de NAI, als voor alle overheidsorganisaties die mogelijk inspanningen moeten verrichten en kosten maken om grensoverschrijdende interoperabiliteit te realiseren.

4.2. Positionering NAI

Binnen de digitale overheid in Nederland zijn er verschillende organisaties met ondersteunende en/of toezichthoudende taken (ook over domeinen heen), die raken aan Interoperabiliteit. Aangezien het takenpakket van de NAI nog in ontwikkeling is en de reikwijdte en benodigde omvang van deze organisatie in de praktijk nog niet duidelijk zijn wordt voorgesteld om zoveel mogelijk aan te sluiten bij reeds **bestaande organisaties**.

Een **kleinschalige opstart**, die via een groeimodel kan evolueren naar een volwassen organisatie, lijkt hierbij een verstandige aanpak. Dit biedt de mogelijkheid om gaandeweg de praktische uitwerking van het takenpakket van de NAI te verfijnen en is zo de benodigde omvang van de organisatie beter vast te stellen.

Dit uitgangspunt sluit ook aan bij het streven van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om niet onnodig nieuwe (toezichthoudende) organisaties toe te voegen aan de bestaande structuren.

Uit gesprekken met belangrijke stakeholders bleek bovendien dat er breed draagvlak bestaat voor een kleinschalig startende aanpak binnen bestaande structuren met een groeimodel.

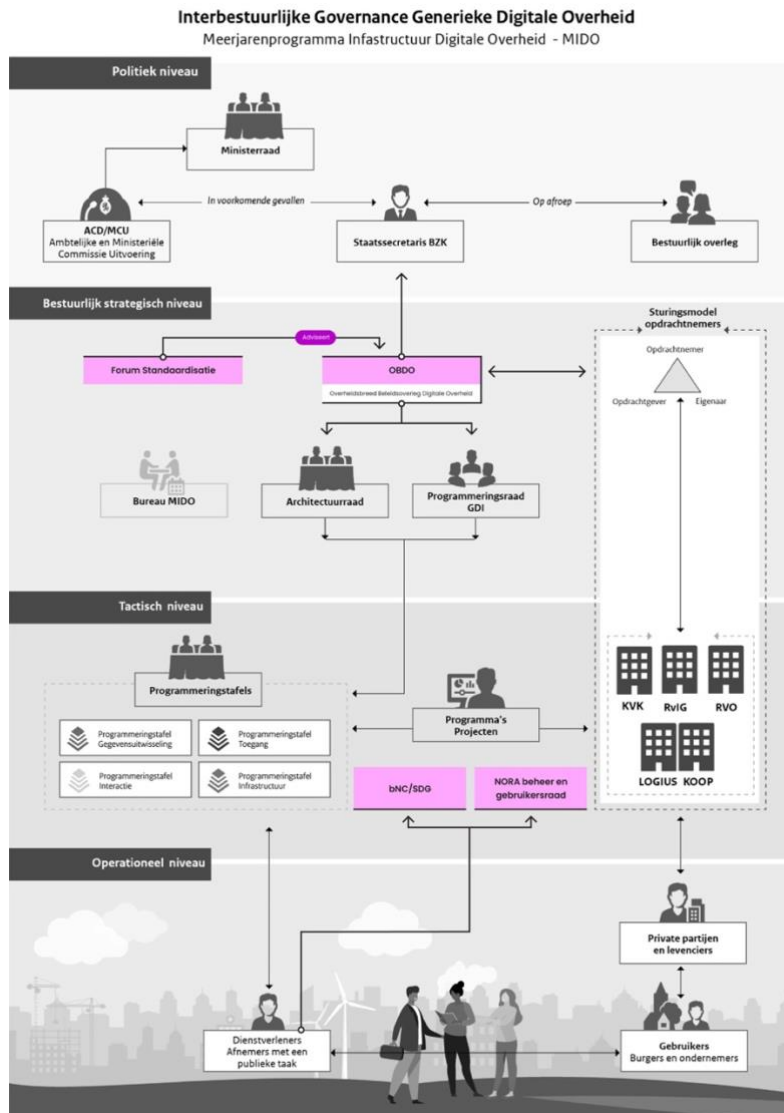
Op basis van deskresearch en interviews met stakeholders zijn de volgende potentiële organisaties en gremia naar voren gekomen die de Directie Digitale Overheid zouden kunnen ondersteunen en daarmee, materieel, de rol van de NAI kunnen vervullen:

- OBDO (Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO))
- Bureau Nationaal Coördinator Single Digital Gateway (bNC SDG)
- NORA beheer en de NORA Gebruikersraad (Nederlandse Overheid Referentie Architectuur)
- Forum Standaardisatie

---

²² In andere landen zijn wel NAI's in aanzet geïmplementeerd, maar daar is nog geen relevante ervaring van te gebruiken.

Figuur 2, de vier genoemde organisaties binnen de 'NL Interoperabiliteits-governance'²³

Om te bepalen welke organisatie het meest geschikt is om materieel als NAI te fungeren, zijn de volgende criteria gehanteerd:

- Bestrijkt de organisatie overheid breed alle lagen of aspecten van interoperabiliteit?
- Heeft de organisatie een permanent karakter en positionering?
- Zijn relevante stakeholders voldoende vertegenwoordigd?
- Heeft de organisatie voldoende mandaat om effectief als NAI te kunnen fungeren?

De taken en verantwoordelijkheden rondom de interoperabiliteit raken verschillende bestuurslagen. Betrokkenheid op directie- en bestuursniveau bij overheidsinstanties, evenals de intentie om samen te werken met de autoriteit, is cruciaal voor het realiseren van

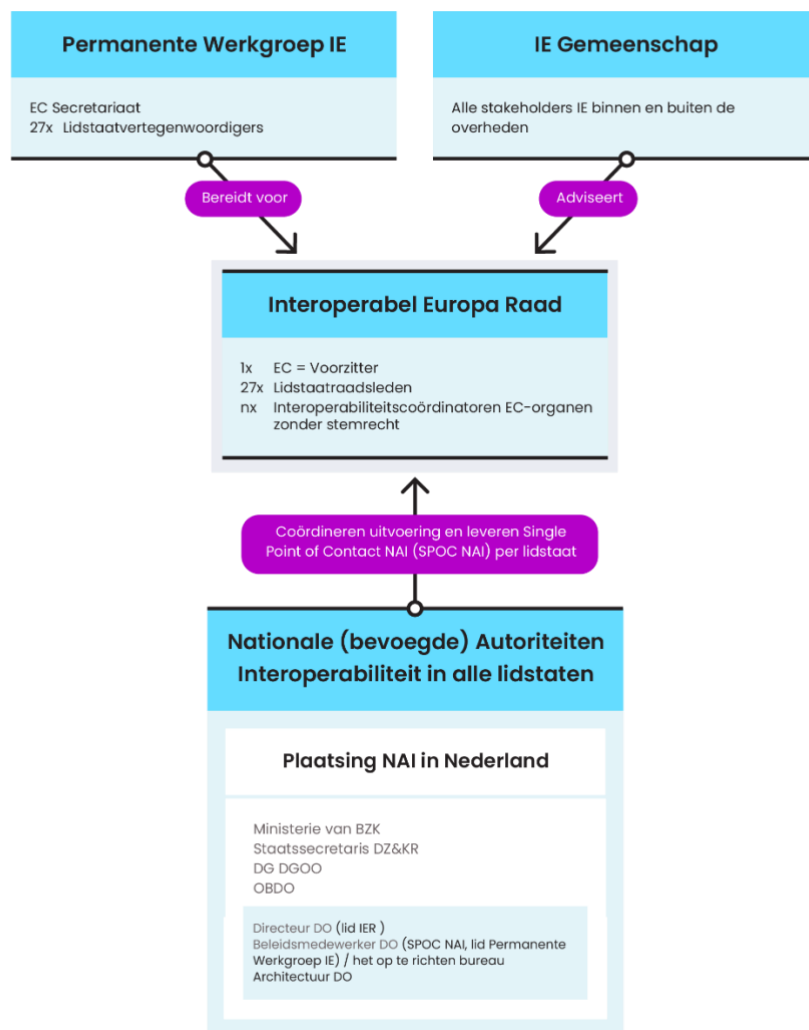
²³ Gemaakt op basis van de [MIDO-governance plaat](https://www.digitaleoverheid.nl/mido/governance/) (link MIDO: <https://www.digitaleoverheid.nl/mido/governance/>); inmiddels zijn de ACD & MCU hernoemd naar ACPD/MCPD: Ambtelijke en Ministeriële Commissie Publieke Dienstverlening.

structurele verbeteringen in interoperabiliteit. In dit verband is het OBDO uitstekend geëquipeerd om deze samenwerking en steun samen te brengen²⁴. Op basis van de genoemde criteria is geconcludeerd dat van de onderzochte mogelijkheden alleen het OBDO aan alle criteria voldoet en daarom het best gepositioneerd is om, materieel, als NAI te fungeren.

Gezien de positie van het OBDO en de daarin vertegenwoordigde overheden, wordt het OBDO gezien als de plek waar op **strategisch niveau** beslissingen worden genomen of adviezen worden gegeven over alle zaken die de interoperabiliteit raken. Het is echter essentieel dat het OBDO wordt gevoed en ondersteund. Het ligt – zeker bij de keuze voor een kleinschalige en een meer vrijblijvende aanpak – voor de hand om activiteiten in mandaat op **operationeel niveau** bij het ambtelijk apparaat van de Directie Digitale Overheid onder te brengen. Daarnaast zal de vertegenwoordiging naar Europa via de Permanente Werkgroep vanuit deze directie worden verzorgd. Ook wordt aanbevolen dat het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een community opzet en aansluiting zoekt bij het Interoperable Europe platform om ervaringen te delen en kennis en oplossingen uit te wisselen. Praktische overheidsbrede platforms als Pleio kunnen zo'n community uitstekend ondersteunen. Verschillende bestaande community's rond overheidsbrede en EU gerelateerde thema's, zoals het [bNC SDG](#) en het [EU Datanetwerk](#), maken ook gebruik van deze overheidsfaciliteit.

---

²⁴ Dit geldt, ervanuit gaande dat de scope van de VIE de overheid is (in de volle breedte). Wanneer de scope als breed maatschappelijk geduid zou worden, dan ligt de route naar de MR meer voor de hand dan het OBDO.

Figuur 3. De Europese Interoperabiliteits-governance mét de plaatsing in NL

4.3. Operationele taken

Voortbouwend op de governancestructuur en verantwoordelijkheden op strategisch niveau, wordt op operationeel niveau een aantal concrete taken en maatregelen onderscheiden. Het gaat met name om de volgende taken en maatregelen:

Ondersteuningsmaatregelen

Naast de Europese governancestructuur stelt de Interoperable Europe Board verschillende interoperabiliteitsproducten voor, waarbij het EIF als raamwerk en het Interoperabel Europa-Portaal als kanaal worden gebruikt. Het gaat dan om: interoperabiliteitsspecificaties en –toepassingen, evenals vijf ondersteuningsmaatregelen:

- projecten ter ondersteuning van beleidsuitvoering,
- innoverende maatregelen rondom GovTech,
- “regulatory sandboxes”,
- opleidingen en
- wederzijdse beoordelingen.

Interoperabiliteitsbeoordelingen of -assessments

De VIE stelt regels op voor agendering en monitoring, wat zich vertaalt in een agenda voor Interoperabel Europa en monitoringsmechanismen. Binnen de lidstaten moeten verplicht Interoperabiliteits-Beoordelingen worden uitgevoerd voor nieuwe wetgeving of andere verplichtende maatregelen die de grensoverschrijdende interoperabiliteit raken.

Andere maatregelen voor stimulering en kennisuitwisseling

De Commissie stimuleert interoperabiliteit niet alleen door wetgeving, maar ook door inzet van financiële stimuleringsmaatregelen. Het Digital Europe Programme (DIGITAL) voorziet in specifieke financiering voor de ontwikkeling en het onderhoud van interoperabiliteitsmiddelen van de EU-overheidssector. Tussen 2023 en 2027 is ongeveer 130 miljoen euro beschikbaar gesteld voor steun aan interoperabiliteit.

Interoperabiliteit is een multidimensionale en multidisciplinaire aangelegenheid waarvoor bewustzijn en vaardigheden nodig zijn op wettelijk, organisatorisch, semantisch en technisch gebied. Voor de tenuitvoerlegging van grens- en sector-overschrijdende diensten moet de beschikbaarheid van kennis en vaardigheden voor deze verschillende relevante disciplines voldoende gewaarborgd zijn. Dit is essentieel aangezien interoperabiliteit voor de lange termijn moet worden gegarandeerd en niet als een eenmalig streven of project kan worden afgedaan.²⁵

Bij het invulling geven aan deze rol van stimuleren en zorg dragen voor kennisuitwisseling is het aan te bevelen om vooral ruim in te zetten op **het naar voren schuiven van onze eigen ervaringen en oplossingen als voorhoedelands** op het gebied van digitalisering. Europa kan veel leren en hergebruik maken van bestaande Nederlandse oplossingen en die van andere lidstaten, zowel op crossborder als cross-sectoraal niveau. Nederland heeft, meer dan veel andere Europese landen, ervaring met het type instrumenten van de VIE. De grote lijn van de voorgestelde aanpak herkennen we van de strategie van 'Werken met Architectuur', die we in Nederland hanteren. Ook het gebruik maken van een raad om afspraken met elkaar te maken en het creëren én het delen van een verzameling *best practices en oplossingen* resoneert met de Nederlandse werkwijze.

Het is aan te bevelen actief deel te nemen aan de diverse samenwerkingsinitiatieven en consortia met andere lidstaten en de Commissie om invloed uit te oefenen op de verdere ontwikkeling van interoperabiliteit. Diverse Nederlandse partijen zijn al actief in Europese initiatieven. Het is belangrijk om deze betrokkenheid voort te zetten en daarbij een goede verbinding te onderhouden met de NAI. De coördinerende rol van de NAI is daarbij cruciaal om, heel actief in de voorhoede, **de dialoog met de partijen, stakeholders én Brussel levend(ig) te houden.**

Een belangrijke deel van de concrete werkzaamheden vanuit de Nationale Autoriteit Interoperabiliteit zal zijn om actief het **gesprek met de diverse grote relevante programma's en ontwikkelingen op te zoeken** rondom interoperabiliteit. Het gaat hierbij om ontwikkelingen en/of grote programma's zowel binnen en buiten het directe beleidsterrein van de Digitale Overheid. Denk in elk geval aan:

---

²⁵ Annex 2/ EIF- Implementatiestrategie, p. 22.

- de Interbestuurlijke Datastrategie,
- het Federatief Datastelsel,
- het Programma Digital Decade van VNG,
- ontwikkelingen rondom Common Ground,
- implementatie-trajecten zoals het bureau NC Single Digital Gateway (met haar diverse tijdelijke klankboardgroepen en overleggen),
- het programma EDI-stelsel,
- ontwikkelingen rondom Digital Justice Act & eCodex in het Justitie-domein,
- ontwikkelingen rondom de eHealth DataSpace Verordening en haar grote impact in de Zorg,
- de programmering van de GDI,
- Architectuurraad,
- *et cetera*.

Het is bovendien belangrijk gehoor te geven aan de oproep van de specialisten om betrokkenen **in de uitvoering** vanuit de verschillende domeinen structureel met elkaar in contact te brengen en zo 'op zachte wijze' te verbinden. De NAI moet zorgdragen voor een goede verbinding - **een goed functionerend knooppunt van alle expertise** - met de aanbevolen inrichting onder het OBDO. Het in het vizier houden en samenbrengen van relevante netwerken en initiatieven rondom interoperabiliteit voorkomt dat niet alles opnieuw moet worden uitgevonden en maakt het mogelijk om te leren van specifieke domeinen met ervaring. Veel domeinen werken bovendien ook met hun eigen governance-instrumenten die sturen op interoperabiliteit. De NAI zal een actieve verbinding moeten leggen met deze domein-gerelateerde structuren. Hoe, dat zal in de praktijk moeten worden uitgewerkt in de toekomst; wat goed past in het voorgestelde groeimodel. Een **klankboardgroep**, op voldoende niveau **om de NAI te voeden** kan hierbij van grote waarde zijn. Het is logisch om hierbij ook een heel nauwe verbinding te houden met het Forum Standaardisatie.

Vanuit de experts die ervaring hebben bij de Nederlandse uitvoeringspartijen zijn een aantal **use cases** aangedragen waarmee de NAI in de praktijk aan de slag zou kunnen gaan. Door samenwerking met belanghebbenden uit het veld kunnen de NAI en Interoperabel Europa in de praktijk worden verkend en verder worden ontwikkeld. De use cases zijn onder andere:

- Vanuit SVB en UWV: EESSI (Electronic Exchange of Social Security Information), is een systeem van elektronische gegevensuitwisseling tussen de Europese sociale zekerheidsinstellingen met een wettelijke basis in de EU-verordeningen over de coördinatie van sociale zekerheid.
- Vanuit de RDW: EUCARIS. Via dit systeem wordt voertuig- en rijbewijsinformatie gedeeld tussen lidstaten (www.eucaris.net.eu).
- Vanuit DUO: EMREX, een oplossing voor het internationaal uitwisselen van onderwijsresultaten op een digitaal leesbare manier ten behoeve van inschrijf-, uitwisselings- of sollicitatieproces (www.emrex.eu).
- Vanuit het Kadaster: de nieuwe Europese Richtlijn over de energieprestatie van gebouwen.
- Verschillende MFG-partijen: gebruik van eIDAS 2.0 met eWallet in publieke diensten.
- Diverse praktijkbeproevingen van aansluiting op OOTS vanuit overheidsdienstverleners voor SDG-digitale diensten over de grens.

Europese Markt-perspectief - één helder raamwerk voor interoperabiliteit maakt één Europese markt voor de publieke dienstverlening mogelijk.

Er speelt ook een breder perspectief, dat van een trend van ontwikkelingen rondom de digitale infrastructuur en haar oplossingen. Er zijn hier drie grote groepen componenten, die op een of andere manier bij elkaar moeten zien te komen:

- a) Nationale infrastructuur (GDI)-componenten,
- b) Europese Digital services componenten &
- c) nieuwe generaties GovTech-componenten vanuit de markt.

Op dit moment is er tussen al deze componenten sprake van mismatch; ze zijn niet "aligned". En dat is wel cruciaal voor interoperabiliteit en mensgerichte dienstverlening. En daarbij komt nog de huidige status quo van daarnaast ook veel oude – legacy – systemen in de diverse grote organisaties. Alle aanbieders van diensten (publiek én privaat) hebben last van deze mismatch.

Juist op het werken aan deze mismatch zijn een aantal instrumenten uit de VIE gericht. Instrumenten waarmee gehoopt wordt de 'standaardisatiepijn' wat te kunnen verlichten. Dit zijn onder andere de regulatory sandboxes, het delen van in de praktijk werkende open source softwareoplossingen, en afspraken over (open) standaarden.

Vraag daarbij is echter ook: wie gaat de prijs betalen? Er spelen maatschappelijke kostenverdeling-vraagstukken en diverse partijen moeten hun lange termijn investeringen bepalen. De nieuwe Europese governance op hoog niveau in de Interoperabel Europa Raad helpt hierbij, helpt bij de ontwikkeling weg van de huidige fragmentatie rondom standaardisatie en weg van de mismatch rondom interoperabiliteit van generaties technologieën.

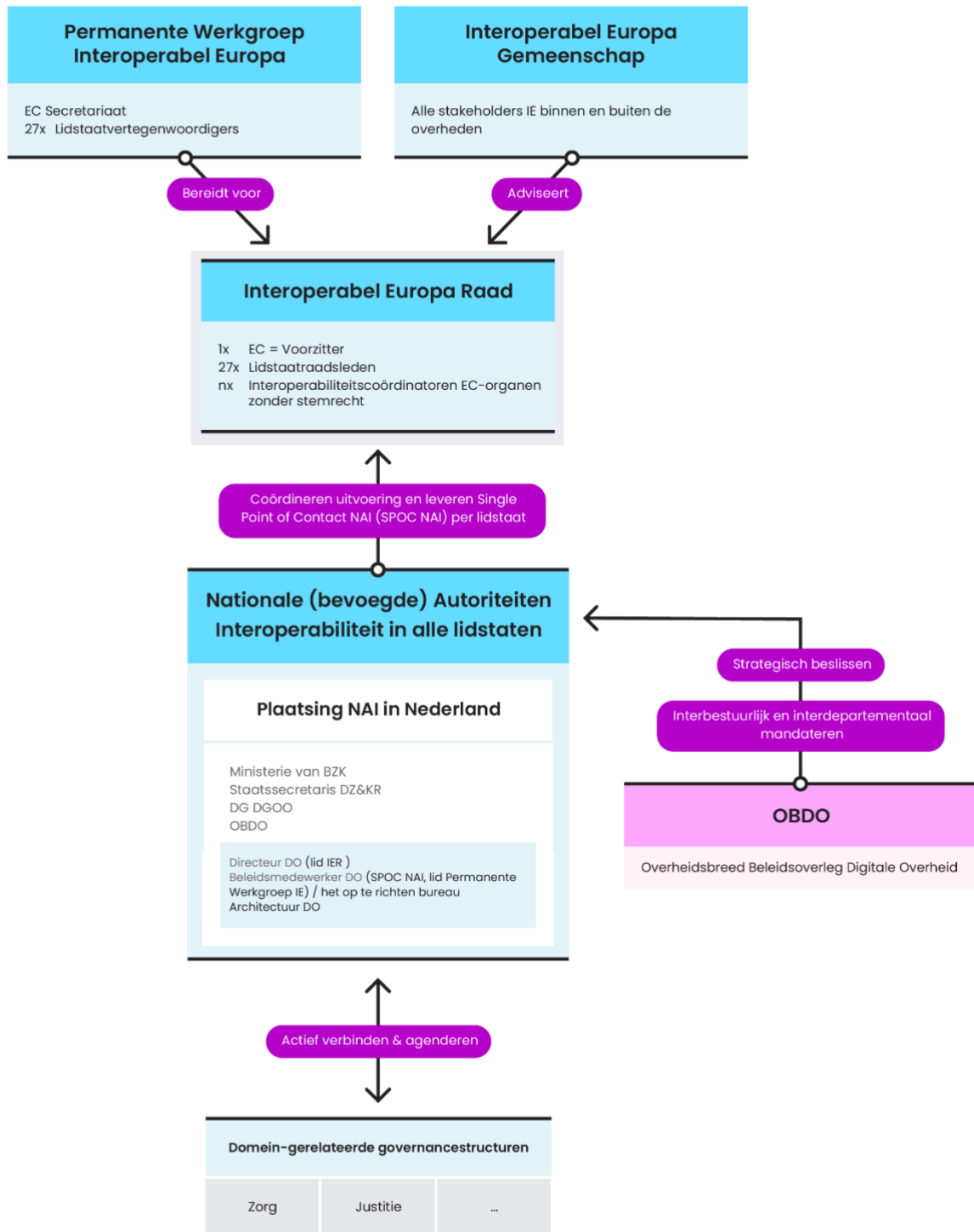
Europa stuurt nadrukkelijk vanuit de strategische mind set gericht is op versterken van het Europese concurrentievermogen. In deze context verwijst deze brede term niet alleen naar oplossen van inefficiënties en drempels van groei, maar ook naar daadwerkelijk grootschalige toepassing en adoptie van oplossingen: Zoeken naar schaalvergroting naar pan-Europees niveau, het Europese marktdenken. Eén helder raamwerk voor interoperabiliteit, maakt één Europese markt mogelijk wordt voor de publieke dienstverlening. Zo ontstaan gunstiger mogelijkheden voor Europese partijen vanuit de markt om meer mee te kunnen gaan investeren in oplossingen voor overheden.

Tenslotte biedt de VIE op het gebied van Innovatie & GovTech ook nog diverse faciliterende maatregelen zoals de introductie van Regulatory Sandboxes & opening voor toekomstige stimulerende EU-subsidies.

De uiteindelijke aanpak zal zich **in een groeimodel steeds verder evolueren en een meer uitgewerkte vorm krijgen**. Zo komen ook de aanvullende rollen van de diverse genoemde organisaties rondom de NAI, zoals het Forum standaardisatie, NORA, structurele functies van het bNC SDG en de nieuwe beweging binnen het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties naar een Bureau Architectuur, in beeld. Het is van belang de effectieve werking van de NAI te evalueren, zowel op operationeel als op strategisch niveau.

Resumerend ziet de **vertegenwoordiging naar de Europese gremia** er als volgt uit:

- Het raadslid namens Nederland in de Interoperabel Europa Raad is Directeur Digitale Overheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Het lid van de Permanente Werkgroep Interoperabel Europa is de beleidsmedewerker/portefeuillehouder NAI binnen de directie Digitale Overheid.
- Dezelfde persoon die de NAI vertegenwoordigt in de Permanente Werkgroep Interoperabel Europa, vervult tevens de functie van het Single Point of Contact voor de Europese commissie namens de Nederlandse bevoegde Autoriteit Interoperabiliteit.
- Binnen de Interoperabel Europa Gemeenschap of Community kunnen en zullen diversen personen vanuit allerlei lopende projecten en rollen binnen de diverse gelederen en domeinen van de Digitale overheid actief zijn.

Figuur 4. De complete governance

5. Aanbevelingen

Wij hebben de volgende aanbevelingen:

Benaderingswijze

1. Kies voor een **vrijblijvend karakter** van de NAI, met nadruk op eigen verantwoordelijkheid. Aanpassingen kunnen in de toekomst worden gemaakt naarmate de NAI zich verder ontwikkelt.
2. Positioneer de NAI **kleinschalig** binnen een bestaande organisatie en laat het via een **groeimodel** evolueren tot een volwassen organisatie. Richt een **klankbordgroep** in om de NAI te voeden en **evalueer** de werking regelmatig, op operationeel en strategisch niveau. Deze aanpak krijgt bijval van de belangrijkste stakeholders.
3. Heb aandacht voor **bemensing en financiën**.

Positionering

4. Kies voor het **OBDO** als meest geschikte gremium om **materieel** (dat wil zeggen inhoudelijk richtingbepalend) als NAI te fungeren namens de Directeur digitale overheid (formele NAI). Door de positie van het OBDO en de vertegenwoordigde overheden hierin, is het de aangewezen plek voor besluitvorming en advisering op **strategisch niveau** over alle zaken die de interoperabiliteit raken.
5. Beleg op **operationeel niveau** de uitvoering van de NAI bij het ambtelijk apparaat van de Directie Digitale Overheid en laat daar ook de Nederlandse **vertegenwoordiging** in de Interoperabel Europa Raad en de Permanente werkgroep Interoperabel Europa invullen.
6. Zorg daarnaast voor een sterke verbinding en een goed functionerend **knooppunt van expertise** binnen de gekozen inrichting onder het OBDO, nauw verbonden met het Forum Standaardisatie, zodat strategische en operationele aspecten optimaal zijn uitgelijnd.

Ondersteuning

7. Breng de **uitvoering vanuit de verschillende domeinen** meer structureel in contact en gesprek met elkaar om zo 'op zachte wijze' te verbinden en van elkaars ervaringen te laten leren. Leer bij het opzetten van de community en inrichten van community management van de **ervaringen** die zijn **opgedaan in het bureau van de Nationaal Coördinator SDG**.
8. Initieer daarvoor een **krachtige community** van relevante stakeholders met een vaste coördinator en faciliteer **kennisuitwisseling** via een online platform. Zorg ervoor dat het **economisch markt-perspectief** en **innovatie plus inzet van GovTech** hier ook een plek aan tafel krijgen.
9. Neem actief deel in de **voorhoede in Europa** om de Nederlandse **invloed** in de uitvoering en EU beleidsdomeinen te vergroten. **Participeer** vanuit Nederland in initiatieven en samenwerkingsconsortia met andere lidstaten en de Europese Commissie om de **Nederlandse belangen van de diverse beleidsdomeinen en uitvoering** in te brengen in Europese ontwikkelingen. Zorg daarbij steeds voor een duidelijke verbinding met de NAI.

Bijlage I

Lijst van personen en hun organisaties.

Er is in de loop van deze verkenning uitgebreid en minder uitgebreid contact geweest met mensen vanuit diverse relevante organisaties, in interviews, bilaterale contacten, workshops en werksessies en door actieve participatie in de projectgroep voor enkele Europese ontwikkelingen van de Manifestgroep. Deze personen en hun organisaties zijn opgesomd in de onderstaande lijst.

Naam	Organisatie
Marjolein Verschuur	bNC SDG
Ronald Rasing	bNC SDG
Annemieke Toersen	Bureau Forum Standaardisatie
Ludwig Oberendorff	Bureau Forum Standaardisatie
Wim Stolk	BZK / CIO Rijk / (nu CDO / EZK)
Amanda Thakoerdin	BZK / DO Basisinfrastructuur
Daniel de Wolf	BZK / DO Basisinfrastructuur
Vedran Bilanovic	BZK / DO Basisinfrastructuur
Art Klijn	BZK / DO Programma EDI
Katinka Petronia	BZK / DO Toegang en Data
Ronald Slomp	BZK / DO Toegang en Data
John Kootstra	BZK / Digitale Samenleving
Wessel van Twist	BZK / Digitale Samenleving
Jean-Paul Bakkers	BZK / Secr. MIDO
Freek Duynstee	CAK / projectgroep EU Manifestgroep
Eva Witteman	CBS / projectgroep EU Manifestgroep
Eline van Lienden	DUO / projectgroep EU Manifestgroep
Pauline Coppes	DUO / projectgroep EU Manifestgroep
Stan Aalderink	DUO / projectgroep EU Manifestgroep
Daan Otten	JenV
Gerjan van der Kamp	JenV / CIO Office
Frank Wout	JenV / Digital Justice Act
Alwin Teune	Kadaster / projectgroep EU Manifestgroep
Eibe Karssenbergh	Kadaster / projectgroep EU Manifestgroep
Nitesh Bharosa	Kroonlid SER / TU Delft / Digicampus
Eric Brouwer	NORA beheer
Robert van Wessel	NORA Beheer
Geer Haas	SVB / projectgroep EU Manifestgroep
Jenny Cals	SVB / projectgroep EU Manifestgroep
Timo Quint	UWV / projectgroep EU Manifestgroep
Jamal Jawad	VNG
Maurice van Erven	VNG
Frank van Zundert	VNG Realisatie
Roger Lim	VWS / EHDS & Internationaal
Maurice Hendriks	VWS / CIO
Tim de Groot	VWS / CDO